

Evidens for apotekspraksis

Internationalt fokus på apotekets rolle i screening af sygdomme og antibiotikaresistens

Af Mira El-Souri, Rikke Nørgaard Hansen, Charlotte Verner Rossing

Ligesom så meget andet er forandret i 2020, var den årlige internationale farmaceutiske kongres, FIP, det også – den blev nemlig afholdt virtuelt i år. I denne nyhedsartikel kan du læse om nogle af de emner, som fyldte på kongressen: apotekets rolle i screening af sygdomme og risikofaktorer samt antibiotikaresistens.

Karakteristika af apotekskunder med risiko for udvikling af hjerte-kar-sygdomme

Et spansk studie beskriver karakteristika af borgere med risiko for udvikling af hjerte-kar-sygdom, der kommer på apoteket. Hensigten med studiet er at øge apoteksfarmaceuternes viden om disse borgere, så de kan tilbyde dem de rigtige forebyggende indsatser, når de kommer på apoteket. Resultaterne bygger på data fra fire spanske apoteker og i alt 100 borgere med identificeret risiko for udvikling af hjerte-kar-sygdom. 51,0 % af borgerne var mænd. Borgerne var i gennemsnit 61,5 år, havde et lavt uddannelsesniveau (53,1%), og de fleste havde en sambo (88,0 %). 74,5 % af borgerne havde brug for primær forebyggelse

og havde moderat risiko for udvikling af hjerte-kar-sygdom (2,51 %). De hyppigst forekommende risikofaktorer var hypertension (83,7 %), dyslipidæmi (64,4 %), type 2-diabetes (38,8 %) og overvægt (52,0 %). Omtrent halvdelen af borgerne dyrkede regelmæssigt fysisk aktivitet (51,5 %), og 23,5 % var rygere. De mest brugte lægemidler var kolesterolsænkende lægemidler (59,4 %), orale antidiabetika (37,5 %), antitrombotika (32,2 %) og betablokkere (28,1 %).

Apoteksfarmaceuter kan monitorere risikofaktorer hos borgere med diabetes

Et studie fra Canada undersøgte effekten af apoteksfarmaceuters brug af et elektronisk program, RxING Practice Tool, til monitorering af risikofaktorer for udvikling af hjerte-kar-sygdom hos borgere med diabetes. Programmet kan hjælpe apoteksfarmaceuten med at følge en borgers udvikling ift. risiko for udvikling af hjerte-kar-sygdom over tid. Apoteksfarmaceuten kan ordinere medicin, bestille laboratorieundersøgelser, vurdere risikoen for udvikling af hjerte-kar-sygdom og følge op med borgeren.

Resultaterne viser, at borgere, der blev fulgt af apoteksfarmaceuter, der brugte programmet, havde en signifikant nedsat risiko for hjerte-kar-sygdom, nedsat HbA1c og nedsat systolisk blodtryk. I alt blev 64 apoteksfarmaceuter introduceret til programmet, og heraf brugte 36 programmet. Apoteksfarmaceuterne brugte programmet hos i alt 157 borgere med diabetes, som havde mindst én risikofaktor, som ikke var under kontrol (fx blodtryk, kolesterol, rygning). En yderligere beskrivelse af programmet [er tilgængelig online](#).

Evidens for apotekspraksis

Internationalt fokus på apotekets rolle i screening af sygdomme og antibiotikaresistens

Apoteket kan også screene for risiko for udvikling af hjerte-kar-sygdom hos borgere med inflammatoriske lidelser

Borgere med inflammatoriske lidelser som leddegigt og psoriasis har øget risiko for udvikling af hjerte-kar-sygdom. På trods af det bliver risikoen sjældent vurderet. Et canadisk studie havde som formål at evaluere en farmaceutisk indsats på apotek, der kunne minimere risikoen for udvikling af hjerte-kar-sygdom hos denne gruppe borgere.

Resultaterne viste, at apoteksindsatsen medførte en reduktion i risikoen for udvikling af hjerte-kar-sygdom hos borgerne. Forskerne konkluderede, at borgere, der ellers ikke ville være blevet vurderet, kommer i forebyggende behandling mod hjerte-kar-sygdom, hvis det er relevant, når de modtager indsatsen fra apoteket.

17 canadiske apoteker deltog i studiet, som inkluderede borgere med inflammatorisk sygdom og mindst én risikofaktor for udvikling af hjerte-kar-sygdom, som ikke var under kontrol. Det kunne være HbA1c, blodtryk, kolesterol eller rygning. Apotekets indsats bestod af:

- Indsamling af borgerens kliniske værdier
- Vurdering af borgerens risiko for udvikling af hjerte-kar-sygdom
- Rådgivning ift. identificerede risikofaktorer
- Anbefalinger til behandlingen og løbende dialog med borgerens praktiserende læge
- En månedlig opfølgning med borgeren i seks måneder.

Apoteket screener for HIV og HCV

Apoteket kan spille en vigtig rolle i håndteringen og opsporingen af borgere med human immundefekt virus (HIV) og hepatitis C-virus (HCV). Det konkluderer et amerikansk studie, der beskriver en model for screening af HIV og HCV hos hjemløse foretaget på apotek. Hjemløse, der kommer på apoteket, bliver tilbudt at blive screenet for HIV med et resultat efter fem minutter og HCV med et resultat efter tyve minutter. I en risikovurdering bliver borgeren spurgt ind til stofmisbrug, seksuel adfærd og mental sundhed. Der gives herefter en individuel rådgivning og uddannelse med henblik på risikoreduktion. Borgerne henvises videre i sundhedsvæsenet efter behov.

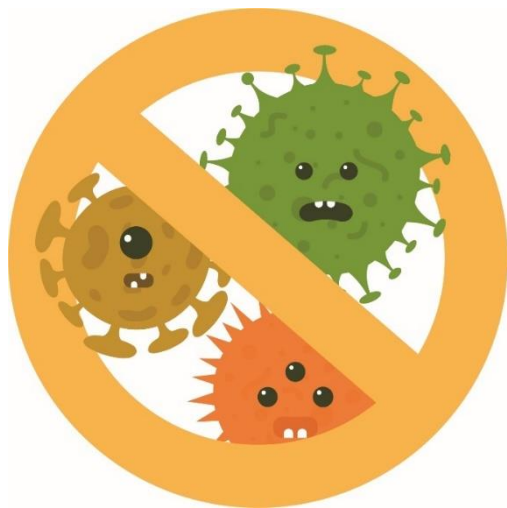
Resultaterne viser, at 80 % af de undersøgte borgere blev henvist til en lokal sundhedsklinik til videre undersøgelse for HCV. Ingen borgere blev testet positiv for HIV, men 50 % blev alligevel henvist til forebyggende intervention, fordi de havde høj risiko for at få HIV.

Apoteket screener for streptokok A

For at forebygge det stigende forbrug af antibiotika og den dermed stigende resistens i befolkningen, blev en indsats på apoteket afprøvet i Portugal og New Zealand. I studiet blev det afprøvet, om apoteker kan teste personer med ondt i halsen for, om det er bakterier eller vira, der forårsager symptomet. Formålet var at reducere antallet af kontakter til læge og antallet af personer, der unødigt kommer i antibiotikabehandling. Studiet konkluderer, at apoteket er et godt sted at håndtere personer med ondt i halsen. Det konkluderer, at apoteksfarmaceuterne bidrager til, at antibiotika ordineres til de rigtige borgere, yder en konsultation med høj borgertilfredshed, bidrager til reduktion af antibiotikaforbruget og rådgiver borgerne om symptomlindring og egenomsorg.

Evidens for apotekspraksis

Internationalt fokus på apotekets rolle i screening af sygdomme og antibiotikaresistens

Indsatsen bestod af, at apoteksfarmaceuten afdækkede symptomer hos borgeren, undersøgte halsen og lavede en podning. I Portugal podede apoteksfarmaceuterne alle borgere med ondt i halsen, mens apoteksfarmaceuterne i New Zealand kun podede de borgere, hvor de havde mistanke om infektion med streptokok A. I New Zealand blev borgere med alarmsignaler eller borgere i risikogruppen henvist til læge med det samme uden podning. 610 borgere fik indsatsen (559 i New Zealand og 51 i Portugal). 4,3 % af borgerne i New Zealand blev testet positiv for streptokok A, mod 17,6 % i Portugal. Borgerne var tilfredse eller meget tilfredse med indsatsen (95,8 % i New Zealand og 100 % i Portugal).

Fokus på apotekets rolle i kampen mod multiresistente bakterier

Screening for streptokok A på apotek er blot ét af mange studier med fokus på optimal brug af antibiotika. Optimal brug af antibiotika er nr. 17 af de 21 mål, der blev lanceret på FIP-kongressen 2020.

Målene skal støtte udvikling af farmaceutprofessionen i hele verden de kommende ti år.

Hvert af de 21 mål er defineret af delmål inden for tre domæner:

- Uddannelse og efteruddannelse
- Praksis
- Forskning.

Delmål for optimal brug af antibiotika, som ligger under praksisdomænet, er at udvikle og implementere systemer og strukturer for optimal brug af antibiotika som en koordineret indsats, der fremmer hensigtsmæssig brug af antibiotika, forbedrer effekter på borgeres helbred og reducerer spredningen af infektioner forårsaget af multiresistente organismer.

Arbejdet med disse mål sker løbende, og der kommer mere konkrete vejledninger, som er tilpasset de forskellige dele af verden. Apotekernes rolle som en del af løsningen blev slået fast under lanceringen. FIP peger på, at apotekets rolle blandt andet er at stå for oplysningskampagner, og fra den 18. til den 24. november 2020 kører en verdensomspændende kampagne kaldet World Antimicrobial Awareness Week 2020. Kampagnen kan følges på [WHO's hjemmeside](#).

Ovenstående skal ses i lyset af, at forbruget af antibiotika i Danmark fortsat falder, hvilket skyldes, at de praktiserende læger udskriver færre recepter. Det er konklusionen i den nyeste DANMAP-rapport for 2019, som netop er offentliggjort. Rapporten viser, at forbruget af

Evidens for apotekspraksis

Internationalt fokus på apotekets rolle i screening af sygdomme og antibiotikaresistens

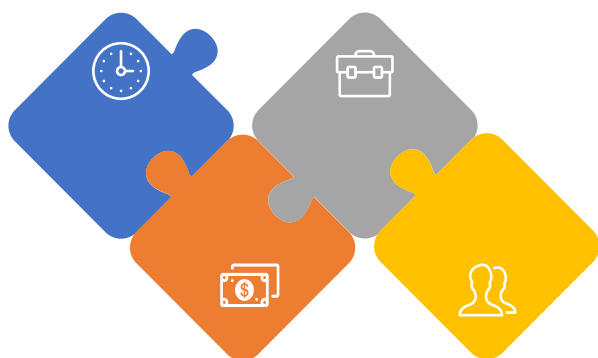
antibiotika i Danmark er faldet med 14 % på ti år. Rapporten kan læses på [DANMAPs hjemmeside](#).

Apoteket og resten af sundhedsvæsenet i både nationalt og internationalt har dog fortsat en vigtig rolle i at sikre rationel brug af og rådgivning om antibiotika.

Hvad skal der til for at implementere screeningservices på apotek?

Apoteksfarmaceuter kan spille en aktiv rolle i at identificere, rådgive og henvise borgere med ikke-diagnosticerede sygdomme til læge og i at vejlede borgere med risiko for udvikling af sygdomme. Men hvad skal der til for at implementere disse screeningservices på apoteket? Et belgisk studie undersøgte forudsætningerne for optimal implementering af screening for diabetes og hjerte-kar-sygdomme på apotek. Resultaterne af studiet bygger på tre fokusgruppeinterviews med apoteksfarmaceuter fra Bruxelles. Resultaterne viser, at følgende forudsætninger er vigtige for optimal implementering:

- Træning af apotekspersonale i screening for sygdomme og motiverende samtaleteknikker
- En tværfaglig tilgang med mulighed for henvisning til bl.a. lægepraksis, så alle risici, der måtte fremkomme af screeningen, kan håndteres
- Oplysningskampagner målrettet borgere
- for at gøre opmærksom på og promovere servicen
- Tilgængelige materialer målrettet borgere med begrænset sundhedskompetence
- Screeningen er et gratis tilbud for borgere
- Økonomisk kompensation for den tid apoteket investerer i screenings servicen.

Vil du vide mere?

Du kan læse alle abstracts fra FIP-kongressen 2020 på [Pharmacy Educations hjemmeside](#). Abstracts af ovenstående studier kan du finde under sektionerne: Community Pharmacy og Pharmacy Practice Research.